

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania Aleksandra P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wcześniejszą emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 lutego 2012 r.,
skargi ubezpieczonego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 30 września 2009 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 września 2009 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego Aleksandra P. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 czerwca 2009 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmawiającej przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Ubezpieczony Aleksander P. wywiódł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wymienionego wyroku i zarzucając temu wyrokowi naruszenie przepisu

prawa materialnego, tj. art. 24 ust. 3 w związku z art. 22 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu na skutek jego niezastosowania, czego skutkiem była niezgodność zaskarżonego wyroku z art. 24 ust. 3 w związku z art. 22 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu.

Skarżący podał, że przez wydanie przedmiotowego wyroku została mu wyrządzona szkoda finansowa. Od dnia 3 września 2005 r. spełniał on bowiem wymogi z art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uprawniające go do przyznania wcześniejszej emerytury i w dniu 31 grudnia 2008 r. złożył wniosek o przyznanie tego świadczenia. W związku z powyższym szkodę skarżącego stanowi kwota pieniężna będąca równowartością wcześniejszej emerytury za okres od dnia 3 września 2005 r. do dnia 2 września 2010 r. (za 5 lat), tj. do dnia poprzedzającego przyznanie emerytury po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w art. 27 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach. Gdyby sąd drugiej instancji zastosował art. 24 ust. 3 w związku z art. 22 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu, wydałby natomiast orzeczenie przyznające od dnia 3 września 2005 r. emeryturę „uwarunkowaną” przez art. 29 ustawy o emeryturach i rentach. Nadto skarżący wskazał, że wniesienie w niniejszej sprawie skargi kasacyjnej nie jest możliwe z uwagi na art. 398⁵ k.p.c. określający termin do jej wniesienia, który wynosi 2 miesiące, a w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Obywatelskich – 6 miesięcy. Tymczasem wyrok Sądu Apelacyjnego został wydany w dniu 30 września 2009 r., w związku z czym wymienione terminy do wniesienia od niego skargi kasacyjnej upłynęły. Skarżący przyznał równocześnie, iż jest faktem, że nie złożył w terminie skargi kasacyjnej, jednakże w jego ocenie, na podstawie art. 424¹ k.p.c., należy uznać, że w niniejszej sprawie skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje, ponieważ niezgodność z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego wynika z naruszenia konstytucyjnego prawa obywatela określonego w art. 67 pkt 1 Konstytucji RP. Oprócz tego należy podkreślić, iż skarga o wznowienie postępowania złożona przez skarżącego została odrzucona.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia szczególnego rodzaju. Nie jest bowiem środkiem prawnym służącym wzruszeniu prawomocnego orzeczenia, które pozostaje w mocy choćby było wadliwe, lecz wyłącznie środkiem służącym kontroli legalności zaskarżonego nim orzeczenia w kontekście możliwości ubiegania się o przyznanie od Państwa (Skarbu Państwa) odszkodowania za szkodę wyrządzoną wydaniem prawomocnego orzeczenia (art. 417¹ § 2 k.c.). Mimo to istnieją zauważalne analogie między tą skargą a skargą kasacyjną. Obydwa te środki (określane mianem nadzwyczajnych) stanowią dopełniający się system kontroli legalności orzeczeń. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem jest jednym ze środków nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego.

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku przysługuje od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie były i nie są możliwe. Z kolei, stosownie do art. 424¹ § 2 k.p.c. w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, skarga przysługuje także od prawomocnego wyroku wydanego przez Sąd pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Wniesiona przez ubezpieczonego skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku została wprawdzie skierowana przeciwko orzeczeniu sądu drugiej instancji, jednakże wzruszenie tego orzeczenia było możliwe w drodze przysługujących stronie środków prawnych. Przedmiotem postępowania w sprawie zakończonej zaskarżonym obecnie wyrokiem było bowiem prawo do emerytury, a zatem w myśl art. 398² § 1 zd. 2 k.p.c. w sprawie tej

przysługiwało skarżącemu prawo do wniesienia skargi kasacyjnej. W takiej sytuacji przedmiotowa skarga mogła zostać wniesiona jedynie na podstawie cytowanego wyżej art. 424¹ § 2 k.p.c. Oznaczało to z kolei, iż skarga, z mocy art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. powinna zawierać dodatkowy element, a mianowicie nie tylko wykazanie, że nie jest możliwa zmiana lub uchylenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych, ale również, że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi. Obowiązkiem skarżącego było zatem wykazanie w skardze, że zachodziły takie obiektywne okoliczności, które uniemożliwiały mu zaskarżenie orzeczenia z zastosowaniem dostępnych środków prawnych. Wykazanie wystąpienia wyjątkowego wypadku uzasadniającego wniesienie skargi stanowi bowiem samoistny element skargi i należy do jej wymogów konstrukcyjnych, którego brak nie może być przez stronę naprawiony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 LUTEGO 2008 r., II BP 56/07, LEX nr 452485). Za wyjątkowy wypadek, o którym w art. 424¹ § 2 k.p.c., można przy tym uznać np. nieskorzystanie przez stronę z przysługującego jej środka zaskarżenia z powodu ciężkiej choroby, katastrofy, klęski żywiołowej lub błędnej informacji udzielonej przez pracownika Sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006 nr 6 poz. 113), natomiast za taki wyjątkowy wypadek z całą pewnością nie może być uznana sytuacja, w której strona nie skorzystała ze środka odwoławczego, choć nie istniały w tym zakresie żadne obiektywne przeszkody. W szczególności obowiązku skorzystania z przysługującego stronie środka prawnego, np. skargi kasacyjnej, nie wyłącza jej subiektywne przekonanie, iż środek ten nie odniósłby zamierzonego skutku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2007 r., I CNP 5/07, niepublikowane). Ten sposób interpretacji powołanego przepisu wynika z faktu, iż ustawodawca, inaczej niż w art. 424¹ § 1 k.p.c., przyjął w nim możliwość wniesienia skargi, mimo niewykorzystania przez stronę przysługujących jej środków prawnych służących zmianie lub uchyleniu kwestionowanego przez nią orzeczenia. Przepis art. 424¹ § 2 k.p.c. stanowi więc odstępstwo od sformułowanej w jego § 1 ogólnej reguły, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku dotyczyć może wyłącznie orzeczeń sądu drugiej instancji i to tylko takich, których zmiana lub uchylenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie była

i nie jest możliwa. O wyjątkowym charakterze tego przepisu świadczy ponadto jego redakcja, szczególnie w zestawieniu z treścią art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., w ramach której o dopuszczalności skargi decyduje kumulatywne spełnienie dwóch przesłanek, tj. istnienia wyjątkowego wypadku oraz występowania niezgodności z prawem mającej kwalifikowany charakter, gdyż wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Możliwość skorzystania przez stronę ze skargi w omawianej sytuacji zależy więc zarówno od przyczyn niezgodności z prawem orzeczenia ocenianych w kontekście naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, jak i od przesłanek, z powodu których strona postępowania sądowego nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych do zaskarżenia orzeczenia.

Przenosząc przedstawioną wyżej wykładnię wymienionych przepisów na grunt rozpoznawanej sprawy, Sąd Najwyższy stwierdził, że ubezpieczony, w ramach realizacji obowiązku nałożonego na niego treścią art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., w ogóle nie wskazał (a tym bardziej nie wykazał) przyczyny występowania wyjątkowego wypadku uzasadniającego, jego zdaniem, wniesienie skargi na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c., poprzestając w tym zakresie na stwierdzeniu, iż nie złożył w terminie skargi kasacyjnej. Wprawdzie podał równocześnie, że w jego ocenie skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie przysługuje z uwagi na naruszenie konstytucyjnego prawa obywatela określonego w art. 67 pkt 1 Konstytucji RP, jednakże z przyczyn wcześniej podniesionych wskazana okoliczność wskazywała jedynie na kwalifikowany charakter niezgodności z prawem, natomiast w żadnym razie nie mogła potwierdzać występowania wyjątkowego wypadku uniemożliwiającego zaskarżenie przez ubezpieczonego orzeczenia z zastosowaniem dostępnych środków prawnych (skargi kasacyjnej). Nie doszło więc do „wykazania” przez niego, że w sprawie występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c. Okoliczność ta, zgodnie z art. 424⁸ § 2 k.p.c., powodowała zaś, że skarga ubezpieczonego musiała podlegać odrzuceniu.

Mając na względzie wszystkie podniesione wyżej motywy i opierając się na treści art. 424⁸ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.